

Stórirur dagur hjá hinum - og okkum-

ÁKI BERTHOLDSEN

Hósdagurin var ein stórirur dagur, bæði hjá „hinum“, og „okkum“.

„Vit“ eru øll tey „normalu“.

„Hini“ eru øll tey sinnissjúku, tey menningartarnaðu, epileptikararnir, tey avlammu, tey talibredkaðu, tey blindu og tey deyvu.

Nú hava eisini tey fingið sína søgu.

Bókin, sum arbeitt hevur verið uppá í sjei ár, er loksins komin. Bókin eitur „Søgan um hini“ og er eitt stórirverk, sum Meginfelag Teirra Breðkaðu tók stig til, Doris Hansen skrivaði og skúlabókagrunnurin gav út.

Hestprent hevur greitt tað næstan 400 síðu stóriru bókina til prentingar. Ingi Joensen gjørdi permuna og Einar Prent prentaði hana.

100 ár

Søgan um hini er ein lýsing av tí partinum av Føroya fólki, vit annars hoyra lítið um í vanligum søgubókum: tey, sum onkusvegna eru óðrvisi.

Lítið og einki er skrivað samlað um tey veiku, tey sjúku og tey fátaðu í samfelagnum. Um øll tey, sum vóru við skerdan lut, valdar tønn, sigur Doris Hansen.

Hon er fullgreidd yvir, at hetta er ikki ein fullfíggið søga, tí tað ber ikki til at skriva um øll fólk og alt, teimum hevur verið fyri í einari bók.

Nógvar liggur eftir, men hon vónaði, at onkur nú fer at fáa hug at taka onkrar leysar endar upp.

Bókin er um søgu teirra í næstan 100 ár, frá 1895 til 1981, sum var ár teirra brekkaðu.

Í bókini eru nógvar myndir og nógvar dømi, har tey brekkaðu sjálvi, onkur avvarðandi, ella onnur, sum onkusvegna hava tilknýti til hesi fólk, eitt nú starvsfólk á stovnum, siga frá.

Tvs, at roynt verður at lýsa gerandislívið hjá nógurum fólki.

Skrivað verður um, hvørji tilboð Føroya land hevur havt til hesi brekkað upp í gjøgnum tíðirnar og, hvussu umstøðurnar annars hava verið hjá teimum, hjá teimum, sum vórðu send til Danmarkar.

Eisini verður greitt frá lógum, sum víðvikja teimum brekkaðu og frá stóðini hjá politikarum.

Bókin er ætlað at verða undirvísingartilfar, í fyrsta

Tað er eitt megnarverk, sum Doris Hansen hevur skrivað um søguna hjá teimum brekkaðu føroyingunum, teimum, sum vórðu verandi í Føroyum og teimum, sum vórðu sendir til Danmarkar. Myndina tók Kalmar av Doris Hansen útgávudagin.

lagi hjá lærarum og pedagogum og sjúkrasystum.

Men hon er eisini ætlað politikarum og starvsfólki í almannaverki, heilsuverki og skúlaverki og ikki minst er hon ætlað fólki við breki og avvarðandi teirra.

Ágangurin hómast

Bókin hevur verið leingi á

veg.

Farið varð undir arbeiðið at longu í 1989, men tað hevur verið eitt hestaarbeiðið at savna tilfar inn, tí hvørki í Danmark ella í Føroyum er tilfarið frammanundan savnað á einum stað. So har vóru nógvar samrøður at gera, nógvar skjól at leita ígjøgnum og nógvir mikro-

filmur at kanna.

Men nú bókin kom út, takkaði høvundurin teimum, sum høvdu hjálpt henni, tí øll høvdu verið serstakliga beinasom og hjálpt henni at finna tilfar fram, bæði á skjalasøvnum, forminnissøvnum og stovnum í Føroyum og í Danmark.

Umboð fyri MBF søgdu,

at tað var ein stórirur vansi við eini bók, sum hesari, at hon fór at druknað í tí kensluborna, og at tað var umráðandi fyri tey, at hetta ikki hendi, men var saklig.

Tað hildu tey hevði eydnast Doris Hansen til fulnar.

Men fyri tað um bókin er saklig, hómaðist sálarligi yvirgangurin ímillum reglur-

nar.

MBF fór undir bókina tí felagið helt, at eisini tey brekkaðu høvdu rætt til sína søgu. Tey vónaðu, at bókin kom at gagna teimum, hon var ætlað.

Men fekk hon bara onkran at broyta hugburð til frama fyri tey brekkaðu í samfelagnum, var málið við henni rokkið.

Johs, A. Næs segði, at bókin var en holl og góð kelda hjá øllum, sum arbeiddu við sosialmálum.

Bókin vísir, hvussu tilvildarlígt alt er, men hvussu tað kann ganga, tá ið tað altið eru nógur góð fólk til, sum vilja hjálpa, segði hann.

Nógvar broyttar

Umstøðurnar hjá teimum brekkaðu eru ómetaliga nógvar broyttar, serliga hesi seinastu 20 árin.

Leingi fingur tey bara hjálpa frá skyldfólki. Tað var bara undantaksvis, at tey fóru til Danmarkar.

Seinni blivu tey flestu flutt til Danmarkar, tí tað var ikki rúm fyri teimum í Føroyum. Nógvar eru síðani komin heim aftur, men nógvar umtist tað ongantið.

Í Føroyum hevur verið vanligt at eyknevna brekkað fólk við nøvnum, ið hevði sambandi við brekið t.d. Duli-Dánjal.

Ikki øll tóku sær tykni av hesum. t.d. er søga um ein mann, sum hevði mist annað beini, tí tí varð eyknevndur Bein „afturat fornavninum. Hann søkti um at sleppa at brúka tað til eftirnavn, men slapp ikki, tí ein slekti í Danmark æt so og vildi ikki loyva øðrum at taka navnið.

Okkara tilvitan um tey brekkaðu er økt, tí nú eru tey ein sjónligur partur í samfelagnum. Nógvar verður eisini gjørt fyri at lætta um hjá teimum, men enn er langt á mál.

Men samstundis hevur gongdin í samfelagnum gjørt stóru teirra brekkaðu truplari.

Akkordarbeiði og hættisligar maskinur gera tað trupult hjá teimum at vera í vanligari vinnu. Hetta er eisini ein orsök til gjónna ímillum tey brekkaðu og hini.

Bókin kostar 280 krónur.